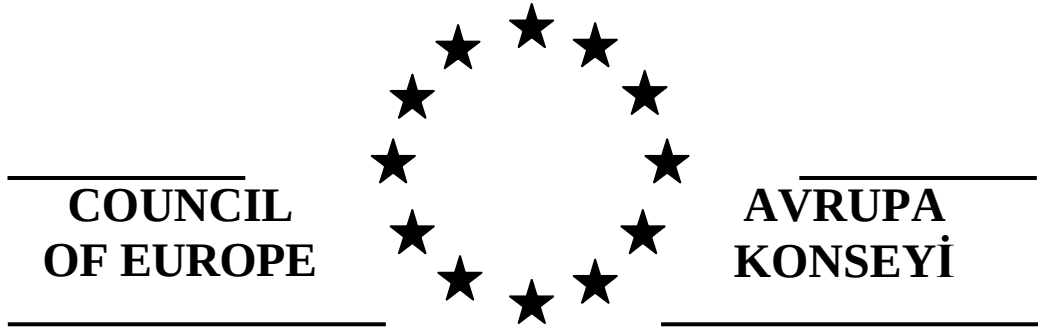

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ DAİRE

ÇELİKER – TÜRKİYE

(Başvuru no. 75573/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

2 Ekim 2007

İşbu karar AIHS'nin 44 § 2. Maddesi'nde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup, şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Davanın nedeni, Laleş Çeliker adlı Türk vatandaşının ("başvuran"), İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("AİHS") 34. Maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM") 25.06.2001 tarihinde yapmış olduğu 75573/01 no'lu başvurdur.

Başvuran Ankara Barosuna bağlı avukat S. Kaya tarafından temsil edilmiştir.

AİHM, 06.10.2005 tarihinde başvuruyu Hükümet'e bildirmeye ve AİHS'nin 29 § 3. Maddesi'ni uygulayarak, başvurunun kabuledilebilirliğiyle esaslarını beraber incelemeye karar vermiştir.

OLAYLAR

DAVANIN AYRINTILARI

1972 doğumlu başvuran Batman'da ikamet etmektedir.

Başvuran 10.04.1997 tarihinde yakalanıp, yasadışı terör örgütü PKK'nın (*Kürdistan İşçi Partisi*) eylemlerine karıştığı şüphesiyle gözaltına alınmıştır. Polis memurları bir gözaltı tutanağı düzenlemiş, tutanağa başvuranın üzerinde sahte kimlik bulunduğu ve kimliğe incelenmek üzere el konulduğu kaydedilmiştir.

Başvuranın gözaltı süresi Batman Cumhuriyet Savcısı'nın emri üzerine uzatılmıştır.

Polis memurları 15.04.1997 tarihinde başvuranın ifadesini almıştır. Başvuran PKK üyesi olduğunu itiraf etmiş, güvenlik güçleriyle silahlı çatışmaya girdiğini ifade etmiştir.

Batman Cumhuriyet Savcısı 16.04.1997 tarihinde başvuranın ifadesini almış, başvuran yine PKK üyesi olduğunu itiraf etmiş, örgüt için siyasi eğitim gördüğünü ve propaganda eylemlerine katıldığını belirtmiştir.

Aynı gün Batman Sulh Ceza Mahkemesi Hakimi huzuruna çıkarılıp, ifadesi alınmış ve tutuklanmıştır.

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı 02.05.1997 tarihinde bir iddianame sunmuş, başvuranı Türk Ceza Kanunu'nun 125. ve 40. Maddelerine muhalefet ederek, ülke topraklarını bölmek ve yasadışı bir örgüte yardım ve yataklık yapmak amacıyla eylemlerde bulunmakla suçlamıştır.

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi 05.05.1997 ve 18.04.2000 tarihleri arasında on dokuz duruşma görmüş, pek çok tanık dinlemiştir. Bu duruşmalar sırasında başvuran gözaltında alınan ifadesini reddetmiştir. Mahkemenin dinlediği tanıklar başvuranın PKK'nin aktif bir üyesi olduğunu ve güvenlik güçleriyle silahlı çatışmalara girdiğini ifade etmişlerdir.

18.04.2000 tarihinde Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi başvuranı suçlu bulup, Türk Ceza Kanunu'nun 125. Maddesi uyarınca idam cezasına çarptırmıştır. Mahkemede yaptığı itiraflar göz önünde bulundurularak idam cezası ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir.

Yargıtay 19.12.2000 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Dava dosyasındaki kanıtların, başvuranın, silahlı yasadışı örgüt PKK'nin aktif bir üyesi olduğunu ve ülke topraklarını bölmek amacıyla eylemlerde bulunduğunu gösterdiğini, dolayısıyla kararın gerekçeli olduğunu belirtmiştir.

Yargıtay'ın kararı 24.01.2001 tarihinde başvuranın temsilcisinin gıyabında açıklanmıştır.

HUKUKA İLİŞKİN

I. AİHS’NİN 6. MADDESİ’NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, kendisini yargılayıp mahkum eden Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin heyetinde askeri hakim bulunması nedeniyle duruşmasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından görülmediğinden şikayetçi olmuştur. Polis memurlarının baskı altında aldıkları ifadesinden başka, mahkumiyetine yol açacak somut bir kanıt bulunmaması nedeniyle masumiyet karinesi hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuran ayrıca yargılamanın ilk aşamasında avukat yardımından yoksun bırakıldığını ve hakkındaki suçlamaların niteliği ve nedenine ilişkin derhal bilgilendirilmediğini iddia etmiştir. Son olarak Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin kendisi aleyhinde ifade veren tanıkları dinlediğini, ancak kendisi için şahitlik edecek tanıkları dinlemeyi reddettiğini öne sürmüştür. AİHS’nin 6. Maddesi’nin 1., 2. ve 3 (a), (c) ve (d) fıkralarına dayanmıştır. İlgili Madde’nin ilgili fıkraları şöyledir:

“1. Herkes ... kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir...

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.

3. Her sanık en azından aşağıdaki haklara sahiptir:

a) Kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa zamanda, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek; ...

c) Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer savunmacı tutmak için mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece görevlendirilecek bir avukatın para ödemeksizin yardımından yararlanabilmek;

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında çağırılmasının ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek; ...”

A. Kabuledilebilirliğine ilişkin

AİHM, bu şikayetin AİHS’nin 35 § 3. Maddesi kapsamında dayanaktan yoksun olmadığını kaydeder. Ayrıca başvurunun başka bir gerekçe altında da kabuledilmez olarak değerlendirilemeyeceğine işaret eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir olarak ilan edilmek durumundadır.

B. Esaslarına ilişkin

1. Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı

Hükümet, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin devletin güvenliği ve bütünlüğüne yönelik tehditlere karşı yasayla kurulduklarını belirtmiştir. Mevcut davada, başvuranın Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin bağımsızlığı ile ilgili haklı kuşkulara sahip olması için dayanak bulunmadığını ifade etmiştir. Hükümet ayrıca Devlet Güvenlik Mahkemeleri’nin 2004 yılında kaldırıldıklarına atıfta bulunmuştur.

AİHM mevcut davadakine benzer sorunları ortaya koyan pek çok davayı incelemiş, AİHS'nin 6 § 1. Maddesi'nin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz. *Özel; Özdemir – Türkiye*, 59659/00).

AİHM'nin mevcut davada farklı bir sonuca varması için neden bulunmamaktadır. Buna göre AİHS'nin 6 § 1. Maddesi ihlal edilmiştir.

2. Yargılamanın adilliği

Başvuranın bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının adil bir biçimde görülmesini isteme hakkının ihlal edildiğinin tespit edildiği göz önünde bulundurulduğunda, AİHM, yargılamanın adilliğine ilişkin AİHS'nin 6. Maddesi kapsamındaki diğer şikayetleri incelemenin gerekli olmadığı kanısına varır (bkz. diğerlerinin yanı sıra *Ükünç ve Güneş – Türkiye*, 42775/98).

II. AİHS'NİN 3. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, tutukluluğunun ilk iki yılında idam cezası korkusuyla yaşadığından şikayetçi olmuştur. AİHS'nin 3. Maddesi'ne dayanmıştır.

Hükümet bu argümana itiraz etmiştir.

Hükümet, meydana geldiği iddia edilen kötü muamelenin AİHS'nin 3. Maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için asgari düzeyde sertliğe varması gerektiği hususunu yineler (bkz. *İrlanda - İngiltere*).

Mevcut davada, konunun 3. Madde kapsamında değerlendirilebilmesi için, şikayet konusu muamelenin gerekli sertlik düzeyine ulaştığına dair bir emare bulunmamaktadır (bkz. *Fikri Demir – Türkiye*, 55373/00).

Başvurunun bu kısmı AİHS'nin 35 §§ 3. ve 4. Maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmelidir.

III. AİHS'NİN 5. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran derhal bir hakim veya kanunun yetkili kıldığı bir memur önüne çıkartılmadığından şikayetçi olmuştur. Gözaltı süresinin uzatılması ile ilgili ulusal mahkeme kararlarından haberdar edilmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca hakim tarafından belirlenmiş usulüne uygun olarak tutulma hakkından yoksun bırakıldığını ileri sürmüştür.

Hükümet, bu şikayetlerin altı ay kuralıyla uyuşmaması nedeniyle kabuledilmez olduklarını öne sürmüştür.

AİHM, iç hukuk yollarının bulunmadığı durumlarda, altı aylık sürenin AİHS'yi ihlal ettiği iddia edilen eylemin meydana geliş tarihinde başladığını; ancak devam eden bir durum söz konusu ise, altı aylık sürenin söz konusu durumun bitiş tarihinden itibaren başladığını yineler (bkz. diğerlerinin yanı sıra, *Ege – Türkiye*, 47117/99).

AİHM, başvuranın 10.04.1997 tarihinde gözaltına alındığını ve 16.04.1997 tarihinde tutuklandığını gözlemler. Öte yandan başvuran AİHM'ye başvurusunu 25.06.2001 tarihinde, altı aylık süre dolduktan sonra yapmıştır.

Dolayısıyla bu şikayetler zamanında yapılmamıştır, AİHS'nin 35 §§ 1. ve 4. Maddesi uyarınca reddedilmelidirler.

IV. AİHS'NİN 9. VE 10. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, mahkumiyetinin, AİHS'nin 9. ve 10. Maddelerinin teminat altına aldığı düşünce ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiğinden şikayetçi olmuştur.

Hükümet bu iddialara itiraz etmiştir.

AİHM başvuranın düşüncesini açıkladığı için değil, Türk Ceza Kanunu’nun yürürlükten kalkan 125. Maddesi’ne muhalefet ederek ülke topraklarını bölmek amacıyla eylemlerde bulunduğu için mahkum edildiğini gözlemler. Bu nedenle dava dosyasında başvuranın AİHS’nin 9. ve 10. Maddeleri kapsamındaki haklarına müdahale edildiğini destekler mahiyette unsurlar bulunmamaktadır (bu bakımdan bkz. *Kılıç – Türkiye*, 40498/98 ve *Şirin – Türkiye*, 47328/99).

Dolayısıyla bu şikayet açıkça dayanaktan yoksundur, AİHS’nin 35 §§ 3. ve 4. Maddesi kapsamında reddedilmelidir.

V. AİHS’NİN 14. MADDESİ’NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Son olarak, başvuran etnik kökeni nedeniyle kendisine ayrımcılık yapıldığından şikayetçi olmuştur.

Hükümet bu şikayetin temelsiz olduğunu belirtmiştir.

AİHM başvuranın iddialarını sunulan kanıtlar ışığında incelemiş, tamamen dayanaksız oldukları sonucuna varmıştır.

Dolayısıyla bu şikayet AİHS’nin 35 §§ 3. ve 4. Maddesi’yle uyumlu olarak açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmelidir.

VI. AİHS’NİN 41. MADDESİ’NİN UYGULANMASI

AİHS’nin 41. Maddesi’ne göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran 61.500 Euro (EUR) maddi tazminat, 25.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir.

Hükümet bu meblağların haddinden yüksek olduğunu ileri sürmüştür.

AİHM, tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında bir nedensellik ilişkisi bulamamıştır. Dolayısıyla bu talebi reddeder. Ayrıca 6 § 1. Madde’nin ihlal edildiğinin tespit edilmesinin başvuranın gördüğü manevi zarar için başlı başına yeterli tazmin teşkil edeceği kanısındadır (bk. *Incal; Çıraklar*).

AİHM, mevcut davada olduğu gibi, bir bireyin, AİHS’nin bağımsızlık ve tarafsızlık koşullarını karşılamayan bir mahkeme tarafından mahkum edilmesi durumunda, talep edilmesi halinde yeniden yargılanmasının veya davanın yeniden açılmasının ilke olarak ihlalin telafi edilmesi için uygun bir yol teşkil ettiği kanısındadır (bkz. *Öcalan - Türkiye*).

B. Yargılama giderleri

Başvuran, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde meydana gelen yargılama giderleri için 5.000 Euro talep etmiştir. Başvuran taleplerini destekleyici hiçbir fatura ya da belge sunmamıştır.

Hükümet başvuranın talebinin dayanaksız olduğunu belirtmiştir.

AİHM’nin içtihadına göre, yargılama giderleri, ancak gerçekliği ve gerekliliği kanıtlandığı ve makul bir meblağ olduğu takdirde başvurana geri ödenir. Bu davada, AİHM, yukarıda belirtilen ölçütler ışığında ve başvuranın taleplerini belgeleyemediğini göz önünde

bulundurduğunda, bu başlık altında tazminat ödenmemesine karar vermiştir. Ayrıca ulusal mahkemelerde meydana gelen yargılama giderleri ile tespit edilen ihlal arasında bir nedensellik ilişkisi bulunmadığını kaydeder.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE

1. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde gerçekleştirilen yargılamanın adil olmadığına ilişkin şikayetin kabuledilebilir, başvurunun geri kalanının kabuledilmez olduğuna;
2. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile ilgili şikayete ilişkin olarak AİHS'nin 6 § 1. Maddesi'nin ihlal edildiğine;
3. Başvuranın yargılamanın adilliği ve idaresi ile ilgili geri kalan şikayetlerinin AİHS'nin 6 § 1. Maddesi kapsamında değerlendirilmesinin gerekli olmadığına;
4. İhlal tespit edilmesinin başvuranın gördüğü manevi zarar için başlı başına yeterli tazmin teşkil ettiğine *karar vermiştir*.
5. Başvuranın adil tazmin taleplerinin geri kalanını *reddetmiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. Maddesi'nin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 02.10.2007 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Fatoş ARACI
Zabıt Katibi

Nicolas BRATZA
Başkan